

E æ nordlending æ?

Kalle Gjesvik, universitetslektor og facebookskribent, UiT – Norges arktiske universitet

Sjølsagt!

Det er bare å droppe spørsmålsteget og snu setningen tilbake til opprinnelige ordstilling. Jeg er nordlending like god som noen, for det har jeg bestemt.

Og da finnes det faktisk ingen andre som har noe med å vurdere spørsmålet. Men jammen er det mange som mener de har den retten. Alle vi som ikke er født her; snakker nordnorsk; e fostra opp på tørrfesk eller både det ene og det hint – kriteriene varierer jo – vi blir til stadighet minnet på at vi *egentlig* ikke er det. Eller som en storsinnet drosjesjåfør sa det til meg nylig, da han hadde funnet ut at jeg har bodd her i 40 år: «Da er du jo *nesten* nordlending da».

Sorry, Mister Taxi Driver, det har ikke du filla med å bestemme. Du kan alltså ha noen ideer, men vent ikke at disse skal ha noen slags gyldighet.

For om du er nordlending eller ei er stort sett avhengig av din identitet. Og den er det heldigvis ingen andre enn du sjøl som kan uttale seg om. I hvert fall ikke som har noe med det.

Sjøl brukte jeg nok en fem-seks år her oppe på å utvikle en nordnorsk identitet, og virkelig gjøre den til *min*, og i den perioden regnet jeg meg da heller ikke som nordlending. Kona mi var litt raskere: da hun for noen år siden flytta opp fra Sogn, brukte hun bare et par måneder på å parkere sin sjel her. Og hun er nordlending like god åtte år etter.

For hva annet enn egen oppfatning skulle det være? Likevel kan det ofte føles som å skulle tre inn i en eller annen mystisk klan, der kriteriene for opptak er uklare, og enda mer usikkert hvem som skal godkjenne. Hvem er stormester?

Men språket er noe man later til å være rimelig enige om.

«Du høres ikke ut som en nordlending», møtes jeg stadig med.

«Du snakker ikke som oss».

Nei, heldigvis høres jeg ikke ut som en innfødt. Jeg har i alle fall til en viss grad klart å beholde den Oslo-dialekten (Vikamålet) som jeg hadde tilegna meg før jeg flytta opp. Syntes ikke det var noe særlig å undertrykke denne for å knote på nordnorsk. Men så regner jeg faktisk med at det finnes en viss forståelse her for ikke å gi dialekten sin på båten, så jeg oppfatter språkinnvendingene som reine arbeidsuhell.

Hvorfor er dette viktig?

For min egen del er det uviktig – jeg vet hvem jeg er, så får andre mene hva de vil. Og hadde disse oppfatningene bare vært noe du støtte på hos hel- og halvgamle tullinger, hadde det heller ikke vært viktig. Da hadde de dødd ut med dem. Men dessverre opplever jeg at tenkinga er rimelig utbredt også i den yngre garde, og da må vi ta det alvorlig. Dessuten: hadde det enda vært slik at holdningene viste seg sjeldnere i dag enn for 20 år siden, ville det også vært et positivt tegn. Men dessverre.

Men dette gjelder sjølsagt ikke overfor topp-kjendiser.

Hvordan vil vi framstå?

Om ikke alt henger sammen med alt, så henger i alle fall mye sammen med mangt.

I sommer kjørte jeg forbi Trondheim. Passerte fire bomstasjoner, og det kostet meg 80 kroner. Jeg stoppet ved en kafé, og kom i prat med en lokal sjåfør. Spurte hva han syntes om bomringene, og svaret var som forventet at han ikke var spesielt glad i å betale, men «det e no slikt vi må gjør' om vi ska' få vei». Er det virkelig noen som tror denne trønderen ville fått særlig respekt for oss dersom han kom under vær med at vi her oppe mente vi var så spesielle at vi skulle utenom reglene som gjelder for resten av landet? Eller er det mulig han ville få bekreftet en negativ tanke eller to om de «bæsungan» der oppe i nord? Og kom ikke med «argumentet» at veiene her oppe er så forsømt gjennom år at vi har en eller annen slags rett til å kreve særbehandling. Det er riktig nok at mange veier her er elendig vedlikeholdt – men slike veiforhold finnes det nok av ellers i landet også – det er bare å ta seg en tur til vestlandet. Og slikt vinner man valg på – det er skremmende! Og ikke minst flaut!

Men det forteller noe om hvor utbredt tenkinga er.

Det *aller* mest alvorlige er imidlertid at jeg er rimelig sikker på at mye egentlig uttrykker en provinsialisme og mindreverdighetsfølelse, som gjerne gir seg utslag i selvmedlidenhet og misunnelse. Rester av en «lua-i-handa-mentalitet». Jeg har mindre tro på myten om den sterke nordlendingen som tør å tale Roma midt i mot. Slike folk finnes over alt i landet, men de er ingen majoritet. Heller ikke her.

Hvordan hadde vi egentlig oppfattet det dersom de sørpå ganske så konsekvent hadde omtalt alle oss som bor nord for Brønnøysund som “nordinger” – gjerne med en foraktfull undertone? For “søringer” omfatter ikke bare oslofolk – og også for de fleste der er både betegnelsen og forakten fullstendig urettferdig. Og motstanden mot makteliten er jamt fordelt utover det ganske land.

Sjølsagt vet jeg at denne måten å møte nordlendinger på har vært vanligere tidligere. Men det aldri vært noen majoritet som tenkte slik i Oslo heller. For øvrig opplevde sogningene akkurat det samme i Drammen, når de kom over fjellet for å skaffe seg arbeid.

Historisk sett har det kanskje vært en nødvendighet å dyrke det spesielle – men i dagens verden hindrer det bare utvikling.

Et par tøffe søsken som bruker et par bannord innimellom forteller jo ingen verdens ting om oss som nordlendinger – men hvilke holdninger vi viser, gjør nettopp det.